

Zavezništvo za demokratično in pravično Slovenijo (Forum za demokracijo, Alternativna akademija, Gibanje za družbeno odgovornost)

Izbrisani pacienti: javni poziv vladi in družinskim zdravnikom

Pozivamo vlado Republike Slovenije in skupnost slovenskih družinskih zdravnikov, da s skupnim prizadevanjem odpravijo ustavnopravno, mednarodnopravno in človeško nevzdržno stanje, v katerem se znatnem deležu prebivalstva odreka elementarna pravica na področju zdravstvenega varstva, to je pravica do izbire osebnega zdravnika. Po različnih virih je takih državljanov od 75 do 130 tisoč. Prepričani smo, da bi analiza pokazala, da so med njimi nesorazmerno visoko zastopani člani ranljivih družbenih skupin. Dosedanji poskusi reševanja tega problema so nezadostni in se prvenstveno ukvarjajo s položajem zdravnikov, medtem ko njihovi bolniki nimajo svojega glasu.

Pacienti brez izbranega zdravnika pomenijo povsem drugačno krizno stanje kot vsi drugi problemi, ki tarejo slovensko zdravstveno varstvo: pomenijo, da je država zatajila pri izpolnjevanju svoje dolžnosti, zapisane v ustavi in direktivah EU. Skladno s ustavnopravno doktrino pravica do zdravstvenega varstva (51. člen Ustave RS) narekuje dolžnost države, da zagotavlja populaciji kar največjo stopnjo zdravstvenega varstva. Ker pravica do osebnega zdravnika (80. člen ZZZV) predstavlja temeljno pravico v okviru osnovne zdravstvene dejavnosti (172. člen pravil OZZ), hkrati pa se tudi ostale pravice (napotitvene ali pa povsem upravniopravne) primarno uresničujejo prek osebnega zdravnika, je pacientom brez osebnega zdravnika sploh preprečen dostop do zdravstvenega varstva (z izjemo nujne pomoči). Ti državljani so kljub temu, da so zdravstveni zavarovanci, dobesedno izbrisani s seznama uporabnikov zdravstvenega varstva. To v prvi vrsti predstavlja kršitev ustavnih in širših konvencijskih pravic posameznika; glede na to, da delež oseb brez osebnega zdravnika predstavlja nezanemarljiv del populacije, pa se postavlja vprašanje, ali je ob tem sploh (sistemske) izpolnjena korelativna dolžnost države, da zagotovi ustrezno zdravstveno oskrbo, ki izhaja iz določbe 51. člena Ustave RS ter sodb ESČP.

Zavedamo se, da je število zdravnikov v Sloveniji med najnižjimi v EU, vendar je njihovo nenadno izrazito pomanjkanje posledica zmanjšanja delovnih normativov, ki so jih zdravniki izbrili v sindikalnem boju pred nekaj leti. To pa ne more predstavljati opravičljivega razloga, da je državljanom odvzeta pravica do vstopa v zdravstveni sistem, enako kot ne bi bilo sprejemljivo, če bi ob zmanjšanih normativih v šolstvu ostal brez možnosti šolanja znaten delež ali en sam osnovnošolski otrok. Pripad pacientov enemu osebnemu zdravniku ne more biti pogojevan z normativom, temveč s številom državljanov, ki potrebujejo zdravnika, in številom zdravnikov. (V Veliki Britaniji, kjer je v 10 letih upadlo število družinskih zdravnikov za 15 %, se je za enak odstotek povečal pripad pacientov enemu zdravniku.)

Utemeljeno trdimo, da je normativ, izražen v glavarinskih količnikih, znatno nižji v primerjavi z vsemi državami, ki smo jih proučili. Ob upoštevanju, da znaša povprečni količnik za odraslega državljana 1,43, kar ob sedanjem normativu 1895 količnikov pomeni 1322 (povprečnih) pacientov. Število pacientov, ki jih imajo družinski zdravniki v večini razvitih evropskih državah z izjemo Nemčije in Avstrije, ki odstopata z velikim številom zdravnikov na prebivalca, je bistveno večje od slovenskega normativa: Danska 1600 (2017), Francija 1975 (2017), Finska 1900 (2015), Portugalska 1900 (2017), Švedska med 2000 in 2130 (2017), Velika Britanija 2250 (2022).

Verjamemo trditvam slovenskih družinskih zdravnikov o preobremenjenosti, vendar pa bi morali rešitev zanjo iskati v vsebinskih in organizacijskih dejavnostih in ne v odklanjanju bolnikov. To nevzdržno stanje je potrebno odpraviti takoj; ni ga mogoče odlagati za leto ali dve ali celo v čas, ko bomo imeli dovolj družinskih zdravnikov; trdimo, da mora socialna država v vsakršnih okoliščinah

svojim državljanom nuditi enake možnosti dostopa do storitev zdravstvenega varstva. Primerjava s svetom kaže, da ni pretirano predlagati povečanje normativa za pet do deset odstokov. Vlado pozivamo, da s spremembo posameznih zakonskih in podzakonskih določil družinske zdravnike razbremeni administrativnih zadolžitev, ki bi jih lahko opravljali drugi, in s tem omogoči, da bi se zdravniki lahko v večjem deležu svojega časa posvečali bolnikom. Družinske zdravnike pa pozivamo, da v skladu z etičnimi načeli in poslanstvom svojega poklica ponovno omogočijo, da bo vsak pacient imel svojega izbranega zdravnika.

Rado Bohinc, Lucija Čok, Božidar Flajšman, Spomenka Hribar, Polona Jamnik, Maca Jogan, Dušan Keber, Mateja Kožuh, Matevž Krivic, Ljubica Marjanovič Umek, Vlado Mihelj, Vesna Mikolič, David Neubauer, Boris A. Novak, Stane Pejovnik, Dragan Petrovec, Emil Milan Pintar, Jože Pirjevec, Danijel Rebolj, Božo Repe, Rado Riha, Rudi Rizman, Blaž Rozman, Renata Salecl, Božidar Slapšak, Svetlana Slapšak, Slavko Splichal, Ivan Svetlik, Darko Štrajn, Niko Toš, Vito Turk, Tamara Lah Turnšek, Boris Vezjak